

William Auld

A gyermeki faj

fordította *Ertl István*

eva

Esperantlingva Verkista Asocio

2008

I

Köszöntelek, Ruben, kőműves ősapám,
ki fáradt életed sok dóm oromzatán
faragta kőbe, hány angyalba, vízköpőbe!

S téged, Ruben fiát, ki messze szöksz előle,
hogy hét tenger vizét kalózként szelve át
legvégül eljegyezz egy kocsmárosleányt,
teherbe ejtsed őt, és új tengerre kelve
ott véssz, s ma vesztedet e vers megénekelje!
(És téged is külön, te kocsmárosleány,
szép ősanám, kinek keblén pihent puhán
a csecsszopó, kiből gazember vált idővel,
gyilkolni bős betyár, ki nagy nemzőerővel
tíz fattyú apja lett: egy lengyel zsoldba ment,
s a lengyel harcmezőn puskája nem pihent,
termékeny földre lelt gazdag vetésű magja,
lengyel kuzint ezért reám, rokonra hagyva!)

S köszönt mindnyájatok, ezernyi szolga ős,
e véretekéből vér, nem ismert ismerős;
nem hinnétek talán, de éppen ennyi okkal
köszönhetnének egymást régvolt gazdáitokkal.
Hisz furcsállnátok, hogy sok úri származék
és póri sarjatok, kin rongy az öltözék,
mind őseim, s e vér – törvényszerű szeszélyből –
egyformán részesül az úri s póri vérből.
(Ám meglepődötök nem nektek kell csupán:
az “úri származék” is bámul majd bután!)

S mindőtöket, ti zord, bozontos őslakói
e földnek – kardotok rettegték légiói
Rómának – sarjatok köszönt utód-jogon:
Ave!

Nines köztetek egy sem, ki nem rokon,
és hogyha számotok elgondolom, belátom,
hogy végét egyhamar e számnak nem találom,
hisz többen voltatok, benszülött ősapák,
mint ahányan lakják ma Nagy-Britanniát!
De Agricola is hajózott át hadával
hasonlón távoli elődöt garmadával,
s mikor barbár latint párbajban eltalált,
vagy épp a római osztott kegyes halált,
a két gyűlölködő nem tudhatta, hogy magja
korok múltán bennem egyesül egy alakba.

Előd elődre itt gyilkos fegyvert emel:
ki vérem adja majd, vérem folytatja el...
S bár nem túl lelkesen, veled kezét szorítok,
puritán ősapám, kit semmi nem vidított;
ám neked vállverést, piás komédiás,
tőled bohém szívem, e garabonciás;

csókollak, Máriám, ki munkát nem kerültél;
és öllek, Lizám, ki gyermekeket szültél,
bár nemzójük nevét nem tudad biztosan:
konyhában s ágyban is alkottál szorgosan.
S téged, szabó atyám, köszöntlek ünnepelve,
és téged...

téged is...

meg téged...

ám az elme

elszédül, meg se lát minden kis folytatást
e láncon, s már nem ért nemzést, fogantatást:
véget mind bennem ér, és így avat rokonná
minden nagyúri főt, testvérré vagy kuzinná
minden koldust, lotyót, doktort és diplomást
– nem számít hely s idő – és még mindenki mást.

Köszöntelek, testvér, ki utcákon kereskedsz –
ős-orgazmus révén fivérednek nevezhetsz!

Zordonszavú ügyész – üdvözetem, barát!

A kettőnk életét egy ágyék adta át!

Néger fivérem, siessetek karomba:

egy sejt-ősünk vált rég külön, két sejthalomra.

S testvérem Jézus is, kit égő nap heve
cserzett barnára (ám, hogy elterjedt neve,
túlbugzó hívei átfestették fehérnek):

hal-ősapánk közös, rokonnak joggal véllek.

Ijesztőn hömpölyög atyák tömött sora,
számuk hatványozott, véget nem ér soha,
e hosszú életlánc a múltba visszanyúlik,
erős, vékony, makacs, törékeny, mégse múlik,
s azóta létezik, hogy vad véletlenek
először löktek úgy elemhez elemet
az űrben, hogy a lét világa felderengett –
e tudhatatlan perc volt az, mely ENGEM nemzett!

Mikor vak pillanat kétségek közt talál,

atyáim hangja súg: időnk itt meg nem áll!

A végcél nem te vagy e vak, nehéz menetben;

a sor utánad is tart végeérhetetlen;

az ősamóbától hozzád – egy pillanat!:

alig tett meg fajunk még pár lépés utat.

Nem vagy több újszülött első lehelleténél:

jöttél, elmész, kis szem a hosszú lánc felénél!

Üdvözet, őseim, órátok már lejárt...

Embertestvéreim, legyetek legkivált

bátrak – a nagy idő még szétválaszt orozva,

de egyszer egyesít!

Addig csak botladozva

jövünk, megyünk, a lánc nem ér véget velünk,

s nem látható a vég. Kitartóak legyünk!

II

Isten a vallásokra tartozik?
Értelmünk semminek mutatkozik:
csak sejtünk, s színleljük: minden dologra
tökéletes tudás kínálkozik.

Gőgösen prédikálsz alázatot.
Isten rejtélyét nem tisztázhatod;
s te mégis átlátsz rajta, hisz tanítod:
ki más hitet követ, gyalázatos.

A próféta meggyőzi önmagát;
komor szavú törvényt alkot tehát,
s így szól: “tegyétek úgy, ahogy kívánom,
kövessétek szavam – Isten szavát”.

Sziklaszilárd hited nem titkolod.
Gondold meg mégis: azt állítanod,
hogy egy isten igaz, az is tiéd,
legalábbis nevetlen dolog.

Nem botránkozott még meg afelett,
hogy Jahve Zeusz és Zeusz Baál lehet,
egy görög sem: hagyták bölcsen, szelíden,
mindenki hadd valljon saját hitet.

Bénító Szent Könyv polcukon nem állt:
Erkölc szabott a jónak tág határt,
s e nagylelkű erkölcs az új tanokban
hasznot hozó szövetségest talált.

Nem ült nyakukra még egyházi rend,
tudták: a rang tisztességet jelent.
Nem ítélezhetett keményen senki
eretnek véleményt mondók felett.

Ma pedig Fahey írországi pap
szorgos kampánya erre bujtogat:
“Védd meg Krisztus jogát a létezéshez” –
ám egyházának kell a létalap.

“Ismerje el az állam” – logikus –,
“hogy az igazság csak katolikus”,
s a rendőrség tanítsa gumibottal,
hogy a legfőbb hittétel neve... kuss.

És így tovább. A példa végletes.
Mindenki téved, az természetes.
De szomszédoknak kell-e tudnia,
hogy van hitem, s e hit önérzetes?

Létezik Legfőbb Lény? Nem létezik?
Az emberiség közben éhezik.
A gondokon egy csöppet sem segít,
aki túlvilágról lelkendezik.

A "lélekről" de sok üres beszéd!
Ám el nem ismernék a test becsét;
s a testiség takargatása végül
a lélek üdvére jelent veszélyt:

Gondolj csak Orszipposzra, s elhagyott
ágyékkötőjére, mit eldobott,
hogy vágathasson, és e mozdulattal
nekünk adott örök váltóbotot.

A "lélek": test! És csak külső hatás
révén nyilvánul meg (önmozgatás).
Érzékeinken kívül léte nincsen,
s lélekről prédikálni áltatás.

Pap int: csodáljuk Istent s műveit!
Hisz ő teremtett minket, híveit.
(De Lawrence-et elítélték a bírák,
szemérmetlenek tartva képeit.)

Míg el nem ismer egyes tényeket,
S nem látja át a testi lényeket,
az ember elvont álmokat nem érthet,
nem szárnyal addig, nem lát fényeket.

A "lélek" gondolat csak, érzelem:
agy és mirigy. Test nélkül semmi sem.
Fajunk ifjú: itt lent teremt eget majd,
S épít – ha Isten meghalt, új hiten.

III

Élet-halál küszöbre kényszerített
az ősi cél könyörtelen csodája.
Küzdöttél akkor önmagadba zárva,
nyögtél, nem lelve kézre, mely segíthet,
voltál izom s ideg feszült világa.

Mit gondoltál e szaggató szüléskor,
s mikor fölsírtam, hírül adva: lennék?
Emlékszel? Vagy ha mindez megjelenék,
úgy tűnne csak, mint álom ébredéskor?
Hisz harminc év után a kín is emlék.

Új láncszemet kovácsoltál világra,
eljátszottad kiosztott szereped.
És ez sem volt, nem volt elég neked,
így álmokat borítottál virágba,
egy szebb jövőnek szánva gyermeked.

Anyám, hiába: nincs, mi visszahozna!
Elmetszettek rólad komor kezek,
együttlétünk szentsége elveszett;
mért tervezgettél rólam álmodozva?
Hisz tudtad: én nehéz ember leszek.

A bölcs halak ikráikat lerakják
s továbbúsznak, nem véve fontolóra,
mi lesz utóbb. Hát nem válhat valóra,
hogy így rakjuk mi is le ember-ikráink?
Mi szükségünk az evolúcióra?

Miért megyünk *egy* cél felé sok úton?
Veled hogy visszaélt, anyám, az élet!:
anyád meghalt, apád elűzött téged,
fiad rácáfolt álmaidra csúfon:
és szereteted véget mégsem érhet.

Anyám, egymásról semmit nem tudunk! –
hogy ismernélek? Mást nem ismer senki;
a többiekre kémlélőn lesünk ki,
de hozzájuk közel nem juthatunk,
s vádolva, védve őket, tévedünk mi.

Létezhetnél akár a Vénuszon.
Közel vagyunk s távol, mint Föld a Naptól.
Mit tudhatsz, édes, rejtőző magamról,
átlátsz-e rajtam, élet-rébuszon?
S mit tudhatunk a néma gondolatról?

Egy percen múlik minden. Megfogantam,

s megváltozott e perctől életed.
A lét: a pillanat. Más nem lehet.
S bár túl korán történt, hogy elfogadtad,
létem lett vigaszod. Vagy büntetett?

Egy percen múlik minden. És *a* percben
méhedből élet kelt egy életútra;
mit gondoltál akkor, velem vajúdva?
S ki bűnös itt, e vészterhes jelenben?
És álmaid mely óra dobta kútba?

IV

A gonorrhálisok, ha háderűznek,
megnyögtetnek: szükséges sportot űznek.
No persze, ha a búzelem totális,
dücső bátornok a degenerális.
Nekünk mi jut? Bakázunk forró hurbán,
csak az hősol, ki hősileg kipurcan.
Polinrikus szónoklik demagóggel:
azt dürgi, gründolnunk kell svéderőnkkel,
s ha provokádják békás nemzetünket,
fejvesztjük minden kegyesrendszerünket:
csak bambák, bágyúk, pusnyák állnak ellent
a szellenségnek, hogyha ellenszellent.
A lelkipecérek s az üdvfináncok
– kakatolikusok és prosztatánsok –
harcról szószékelnek, povédikálnak:
saját profitjukról loprófétálnak.
(Te tudod, Isten, ha egy ország harcol,
míg harcban gürcöl egy, a másik sarcol.)
(A küzdlegény, a póp, a kórsággyűlés
fölháborúdik persze, ám a túrés
kajánlatos, mert bárminő szomorság:
orvságra csak orvság lehet orvosság.)
Papoletika, nagy a te hatalmad! –
Csak általad léteznek birkadalmak.
Vesztett vizályt, veszélyt a másság éleszt:
nyelv-, szín-, valláskülönbség gyanút ébreszt,
s az egyformán formátlan lelkű csordák
az anyajegyét stigmává tiporják.

V

fogadj be ágyad rejtekébe
a célnak élve éljünk

a cél feléli lényünk
ha csóknak hívsz elébe
szelíd szemvillanással
ha szerelmünk nevében
nem fékezzük meg kélünk
a végső vágy hevében
nem gondolunk mi mással

a célt akkor megéljük
a cél feléli lényünk

a csókom ára
tárulj föl péniszem számára
szerelmünk ára
egy gyermek jöjjön majd világra
a vágyunk ára
hogyan vágyunkban nem lelsz iróniára
ha életünk kijátszik
játéka most nem látszik
(barlangodig hatolni
a scrotumig betolni)

*azt mondják majd, e vers erotikus
az igazság nem ily lakónikus:*

az éjjel árnyakat hoz
ó, kedvesem!
távolból hívsz magadhoz
vakon, vakon sötétlik most az elmém!
ha itt feküdnél s vállad átölelném
szerelmesen
a hold visszfényét rajta lelném
s ágyunk a mozdulatlan szenvedély
beszőné bűvösen

puhán feszes leányka
szorítlak óva keblem vánkására
testedre nézek
látványod átjár, zaklató igézet
hozzám tapadsz hevülten
föladva önmagam beléd merültem
hajad simítom
sodródok így időtlen tenger – úton
alkony – világba
mohos partokra elvetődni vágyva
gyöngéd kezekkel

megtartasz, áthevítasz lendülettel

ingva ringva

sokmilliónyi sperma

 hogy létezzék egy ember

sokmilliónyi ember

 hogy létezzék egy Ember

*(“anyjuk fájdalomával születnek
milliók, kik korcs apákra ütnek”)*

az éjjel árnyakat hoz

ó, kedvesem!

vágyképet képre halmoz

 kacér szoknyák, lábikrák illanása,

 dekoltázsok kihívó villanása,

 szerelmesek, sétálva kéz a kézben,

jó volna most kezem cinkos sötétben

egy comb feszes húsára ráhelyezni

– a comb tiéd legyen!

Les Sylphides szól a lemezjátszón...

kikapcsolom fáradtan,

ha nem vagy itt, nem hat zenénk varázsa,

csak úgy kedves, ha együtt halljuk azt,

úgy egyesít kettőnk meghitt örömben.

nem lelkesít ma semmilyen zene,

a költészet is untat,

elszáll a szó és nem talál jelentést.

mért csak te hatsz reám és senki más?

ó, kedvesem, miért épp a te tested?

hisz sok készséges nő él még a földön...

téged kívánlak, érted izzik énem,

érted feszül meg némán, hasztalan!

a csókom ára:

 tárulj föl péniszem számára:

a célnak élve élünk

 a cél feléli lényünk

VI

S e természetek sötétek és a szépre
Szarnak, s csodálatunk köré falat rak
E had. Gigászi karral nyomja térdre
A szép szokást, mit ránk örökbe hagytak
Elődeink, az álság. Mozgatója
A szent szigor, mely visszaél fajunknak
Félelmével: a testiség valója
Legjobban minket rémít és kitörni
Nem hagy a sáska – múlt merev fogója.
Gonosz *logosz* hatalma! Telidörgi
Az újszülött agyát atyái hangja,
Mely törvények s tabuk szavát dübörgi;
És rothadást szül rothadásuk magva.
Önhitt egéből erdeinkre zúdul
S prédál a prúd madár karmos haragja,
Míg ősgyík tépdél friss falombot rútol,
S rövidlátón zabál be néma murvát,
Szívós nyakából stóla lóg le csúful.
Talp nem tapossa szét a természet hordák
Hatalmát, ám megfékeznünk lehetne,
S az ősgyíkokat, túlvilági csordát
Rég várja mondatáruk biztos öble.
Ha elvonulnak, boldogságvirágok
Követhetik a hófúvást rügyezve;
A kékeszöld, puhány dzsungelvilágot,
Gombák tenyészetét majd búza váltja.
De szaporábbak a babonaságok;
Túlburjánzik az álságok tudása,
És mákvirág borítja földeinket.
A menyegzőt elrontja elvi gyásza
A szálfanézőknek: megkötnék minket
Az örökkévaló dicső nevében –
Sunyi győzelme ájtatos mirigynek!
Ha becsület s nem feledés jegyében
Olvassuk a hatalom krónikáját,
Az ősi csend uralma idejében
Ott sejtjük már a cél kettős irányát.
Mi elmegyünk úgy, hogy meg sem születünk,
Mi mélabúsan várjuk a Föld halálát.
Mi, hajnal hangya árnyai, figyelmünk
A múlónak s a divatosnak adjuk.

S a szikra mégis lángra gyúl közöttünk.

VII

ó, rég volt már, hogy örvendeztem
marsbéli perzsa táj felett
(önkívületben versbe kezdtem,
s hittem: az élet vers lehet!)

– rávették őt is, galileit,
hogy vonja vissza bölcs igéit,
és mégis fölszakadt belőle
a lázadó *eppur si muove* –

a lágy-vad éjjel és a hely,
hol klub állott (ez Kermansah):
elmúlt minden – mint hópehely? –
s én észre sem vehettem. Ah!

és tán nem is volt ifjuságom
– emlékek, már ne csaljatok,
hisz nincs ifjúkor e világon,
mit magaménak vallhatok

– csodás a harc, mely arra vár,
ki, nem kímélve önmagát,
alkot, mert lángelméje már
még nem lévő világba lát –

keringő, harmonikaszó,
kávéház, gúnyosan fehérés,
s az öröm csak átutazó...
Érzéki volt ő, én szemérmes.

... vagy érzékibb szívem magánya?
s a nagy szemfényvesztő Idő
tücskök visszhangos dallamára
árnyéknyi bút kerít elő

a létező-egy pillanatra

– bölcs döntést hoznak ott felül,
s az ősidők óta igazra
hivatalos pecsét kerül –

a „most”-ok gyorsan elrohantak
egy röpke másodperc alatt,
valahol közben Napok haltak,
s nem látszott semmi kapcsolat

barátok: gyors egymásutánban,
hisz csak a jelen volt valódi,
s míg perc tolongott perc nyomában,

rétegek kezdtek lerakódni,

elmémnek fényképalbumában
őrzöm a „most”-ok gyűjteményét;
vajon Pál, Péter, Hilda, Klára
fölismerné önmúltja képét?

– és ami azelőtt esett meg,
nem volt ugyanaz már utána:
beillenénk félisteneknek –

ám múlik minden perc varázsa
„most” „most” után áll sorfalat
és mindegyik különbözik:
ezer közülük árnyalak,
s *belénk* csak egy-egy költözik,

s csak néhányra emlékezik
öt érzékével a jövő
– a véletlen rendelkezik,
ő a cenzor s a rendező –

homokszagra és benzinére,
brandy, tőkehal szagára,
nagy zenékre, nagy zenére,
Orionra, pókfonálra –

VIII

Magányos dolog egy eszmét szeretni
Az óceáni mélyben
a súlyosan örvénylő víz sötétje
hideg
mozdulatlanság

Miért nem viszonzod szeretetem népem
miért nem fogadsz el?
Egyedül hinni
a többség ellenében –
nem is olyan nehéz
de szeretteink ellenében?

Páncélos szörnyek a tengeri mélyben

ős bátyák

tinéktek elég az éhség,
de engem a csönd e világa, ez ismeretlen
űz kiáltva, zihálva, dühöngve

é
l
e
f
l
ö
f

idegen nyálkás sziklák
és haldokló felhők
és az áldott gyermeki nyugalom felé

vakság vakság

hazugság

nem gondolok hirosima füstkaktuszára
elfoglaltság kell csak nekem nők szórakozás
tanulásom véletlenszerű, sokat felejtetek,
csak azt választom, ami könnyű
és kényelmes
amit mások választanak tájékoztatásomra
de nem habozom dönteni, ítélni, bírászkodni
ha a körülmények erre kényszerítenek
Mindenekelőtt óvatos vagyok.

az agyam parányi
minek is nekem ez a kardszerű fog?
nem akarok már ellenségembe harapni
És az esztelen órán
mikor a gigászi talpak

az égboltot betakarják
akkor észbe kapok majd
de már túl későn
és aztán
a cél fog vonzani újra

vak éhezés, vak szétmagzás, vakon

megrázkodik a pikkelyes monstrum hogy ölne
s a csöndbe
kopolyús áldozat ösztöne fénytelen villan
és az ősi időtlen lét a vizekben

tovább tart
a cél felél

de egykor a nedv forrása
a sosem magányosító eszme
volt még s néha
tovább tart

ha nem érzem az esőt arcomon
nem létezik
csak egy embert ismerünk s mit sem értünk

Mindent egy szempáron át, mindent
mindörökre tíz ujjhegygel csupán
Ágyékod homorúját
érintésem szülte meg
meghalt
mikor éjszaka zárta le szemem

f l ő h l á h b k z l ő m e
e h u l m a o s e l e b r

mondjad hopp s én kiugrom
bölcs vagyok vitathatlan
éleseszű és mindenekelőtt óvatos
mert ezt mondják nekem
és biztos voltam benne, hogy a világ lapos
ezt saját két szememmel láttam,
és ha forogna, biztosan az ürbe pottyannék

Az élő bőr alatt férgek nyüzsögnek
Mi vagyunk a nem hallgató állat
A fekete-sárga világ a gigászok korában
zajtalanul hajnallott és még az atombomba sem
változtatja meg a földi körvonalakat
Fogyatékaink bűnét magunkra mi nem vesszük
agyunkban csak magunk vagyunk benne
s agyunk parányi, nagyon parányi

És a végső esztelen órán
amikor emléket szaggatnak szilánkok
amikor gerendák áldoznak a Tűznek
amikor férgek kezdenek mászni
én vagyok a világ Csak az én agyamat szakítja
az idegek nap-szétpattanása
mikor a halál
zárja le szemem
a világ meghal
de a cél

tovább tart

és tavak nyaldossák paskolva árnyékos partjuk

és nem létezik ha nincs ember ki hallja

a súlyosan lüktető víz
hideg
mozdulatlanság
de a vak cél

IX

“... időben akkora távolság választja el
Első Szargont és Nagy Sándort,
amekkora Nagy Sándor
és a modern kor között van, és
már sokkal Első Szargon előtt, ugyanilyen hosszú ideig
városokban laktak az emberek,
sumer uralom alatt,
volt vallásuk és
megművelték a földet,
így hát
joggal állíthatjuk,
hogy civilizációnknak időben fele
és minden főbb intézményének kulcsa
megtalálható Első Szargon előtt.”

“Ha bizonyos számú hidrogén-
és oxigénatom
egyesül,
minden külső hatás nélkül vonzás lép fel köztük,
és víz keletkezik. Nem szükséges föltételeznünk
bármiféle víz-öntudatot,
mely e két elemet egyesítvén
meg akarná teremteni belőlük önmagát.”

“... lehetséges, hogy a halálbüntetés paradox módon,
ahelyett, hogy elriasztana másokat,
arra készíti őket, hogy ugyanezt az utat járják.”

Wong Su-Ling: “Elkezdttem angolul tanulni, és megtudtam,
hogy «a macska látja a patkányt».
Eszembe jutottak azok a mondatok, amelyeket
otthoni iskolámban tanultam az első napon:
«Az ember természeténél fogva jó».
Úgy tűnt, az angol nevelés kevésbé filozofikus.”

Egy mormon közösség felszámolásáról:
“Ebben a faluban a gyermekek jólneveltebbek
és sokkal udvariasabbak voltak,
mint az átlag amerikai gyerek, szegénységük ellenére
jókötésűek és pirospozsgásak.
Egészségügyi hivatalnokok nyíltan kijelentették,
hogy nem lehet panasz
a közösség fizikai vagy emocionális állapotára.
Erkölcsei kérdések miatt kezdtek nyugtalankodni.”

“Sem a katolikus egyház,
sem az angol bevándorlók nem tudták Írországban
lerombolni Ulster ősi nemességének egészséges erkölceit,
hiszen ott

Erzsébet uralkodása idején
maga a nagyszerű O'Cane,
aki épp oly folyékonyan beszélt latinul, mint anyanyelvén,
úgy üdvözölt egy cseh nemest
Nagy Házának fogadótermében,
ahol O'Cane és tizenkét hölgye mind
meztelenül üldögéltek,
hogyan felszólította a zavarba esett és vonakodó idegent:
vetközzék le és tegye magát kényelembe.”

“Ha valaki szembeszáll egy elmélettel, dogmával vagy
butasággal,
jusson eszünkbe,
hogyan nem feltétlenül azt az embert
– mondjuk így: alapítót –
támadja, akinek a tant
– vagy azt, amit hibáztatnak benne –
tulajdonítják.
Nagyon is meglehet, hogy ugyanaz ellen
az esztelenség ellen
harcol, amely ellen amaz is küzdött,
és amelybe visszasüllyedtek követői is,
mert lusták
vagy buták voltak,
vagy csupán azért,
mert
nagyobb figyelmet fordítottak (és/vagy fordított az alapító)
valami más célra,
például egy korbetegségre,
mely azonnali gyógyszert követelt.
Aki védőgátat épít,
nem feltétlenül ellenzi az öntözést.”

“Az a keresztény,
aki szánakozik a szabadgondolkodón
vallástalansága miatt,
arra az emberre hasonlít,
aki nyakán furunkulussal
azon csodálkozik,
hogyan lehet meg más kenőcsök nélkül.”

“A kúpszeleteket Menaikhmosz, Platón tanítványa
kezdte tanulmányozni
i. e. 350 körül,
s az elméletet
Apollóniosz és Papposz tökéletesítette.
A tan ezernyolcszáz éven át érlelődött.

Aztán megszületett Kepler, akinek bolygómozgásról szóló törvényei
Newton gravitációelméletéhez vezettek,

és az egész égi mechanikát a kúpszeletek segítségével
írták le.
Így bábáskodhattak a haszontalan ismeretek
rég halott
kutatói
1609-ben a modern kozmológia bölcsőjénél.”

“A lángról, mely a Moszkhilosz hegy csúcsából csapott ki
Lemnosz szigetén,
több ókori szerző is említést tesz,
s a dolog megmagyarázhatatlan csodaként tűnik fel
előttük...
Nagyon jól tudták, hogy a jelenség a legkevésbé sem
vulkáni eredetű,
és istenként
csodálták ezt a rejtélyt,
épp úgy, mint sok évszázadon át azok a párszik,
akik istenként tisztelték
a tűzoszlopokat
Baku nagy olajmezőin... ”

“... és minden főbb intézményének kulcsa
megtalálható Első Szargon előtt.”

X

a Föld kialakulása

az élet megjelenése

Szargon
Nagy Sándor
Zamenhof

XI

A méhből rügy fakadt: üdvözetem fogadd,
kis magzat, ki fajunk kívánt újonca vagy!
Készen van láncszemem, hadd fűzzem hát a láncba,
mely gyöngé, az időt mégis övként igázza,
s ott vette kezdetét... hol is? s hová vezet?
Egy percet fog csak át a lomha képzelet.
Üdv, idegen fia! (hisz idegennek érzem
magam, s éppígy te is, kis emberkezdeményem,
annak tartasz, pedig melenget majd karom
s vezet – nekem jövőd: öröm és fájdalom...)
Vakon teremtettünk múltó önkívületben
(az ősamóba és közted egy perc ha röppen),
s te vakon mész tovább, a nagy cél rabjaként,
nem tudni még, mi vár: szabad vagy szolga lét.
Saját hitet hiszel, saját béklyót kovácsolsz,
s bűvös világunkból önvilágot varázsolsz.

Engedd meg most, kicsim (később nem engeded),
hogypár szóval apád elmondja azt neked,
hogymelyik út helyes, és mik a fontos elvek,
melyek az utakon a cél felé vezetnek.
Alkalmas most a perc, ismerd meg hát agyam –
a gyermek azt hiszi, hogy nem sok haszna van
abból, mit apja élt. Az apa ne parancssal
segítse gyermekét, csak készséges tanáccsal:
kettős a gond, mely így egyszerre rám szakad.
Apád tudásából mit tudhatsz te magad?
*Ne bízz túlságosan a magad igazában,
ám kérdezvén se higgy könnyen más válaszában.*
(S enyémekben sem. Hogyan visz rá a józan ész,
hogytanácsot adjak? Kísérletem merész.)
Perc perc után halad. Egy percen múlik minden,
s megváltozik: okunk ezért panaszra nincsen.
Milyen világban élsz, ismerni nem fogom,
s ha át is jut szavam időkorlátokon,
talán nem is használna; bár javadat akarná,
intelmem könnyen lesz káros jóindulatá.

Ha magamról szólok, segít-e valamit?
Életem tanulsága majd téged is tanít?
Hibáimon okulsz, s nem ismétled meg őket? –
Nem kerülheted el a rád leselkedőket.
Mindenki szelleme új világot teremt
és, szabván önirányt, egyéni elveket.
Nem látunk semmit át. Vak tettemmel, hogy téged
világba dobtalak, a világmindenséget
váltottattam meg én. (Klára, Péter, Balázs,
szeizmográfotok jelzett-e mozdulást?)
Bocsáss meg, gyermekem. Tanácstalan és szótlan

és tudatlan vagyok, sőt, félek, talán sőtlan;
jőjj, vár szeretetemet, megoltalmaz, ha tud,
míg útjaid felé megleled majd kapud.

(Kőkori fák között szél surran át sziszegve.
Az őseMBER megáll, gyanakszik. Továbbmenne.
Az ősgyík már kihalt. Erdei istenek
adják ki most dühük, órá féltékenyek.)

Elértük hát a célt. Füstfelhő tör az égre.
Az emberlét csupán a kozmosz töredéke,
biztos láncszem, s a lánc nem ér véget vele,
nem látható a vég, amelynek képzete
folyton kísérti őt. Univerzum ikrája!
Gőgös porát a szél fagykézzel szétcibálja...
A reggel friss rügyét estére dér lepi;
az ember meghal, ám a fajt így élteti.
Óráink hazugok, hazudnak sírjaink,
ösztoneink csalók.
Ösztönünk s érveink.

XII

Newell tévedett: a csillagász agyában
sem férhet meg a teljes univerzum
(szép fogalom, de kissé elmosódott)
Golgota az élet Két kereszt
beérjük eggyel is

Plus ça change

SZAL BER JON ROS

elnyújtózik a reggel a friss vidéken
mint áttetsző tüll nászágyra terítve

plus c'est la même chose

árvíz rengeti, megrepeszi a sziklát
s bögve zúdul előre az új hasadékon
tajtékhöz köveket hajigálva
kitépvé a fákat
hogya a rémület elvakít s menekülnél
megfulladsz s halálod a holdra kiáltod
hogya megállsz, hogy higgadt harcba bocsátkozz
megszelidül majd új medrébe terelve
sodra a víznek
s termővé teszi áradása a földet

új völgyében zsenge fűvek növekednek
higgadt ész, bátorság kell
berkenye, rózsa terem
"Hamvak. A koponya-térre homok köpenye terül."

már tizenévesen átszállt rá a királyság
Deligun Bulduk a helyszín, Onono mellett
késlekedés nélkül leigázta a többi
trónigénylőt, még a hatalmas Wangot is
(egy sívó esztendőt tölt sivatagban,
majd sereget gyűjt és legyűri Wangot)

és átvette az ujjur néptől a törvényt
az írást és néhány haladó találmányt

aztán sem hódolt be a kin királynak
sátrak, füstfeketéék, tábortüzek égnek
tánc, zeneszerszámok rézhangu danája
füstfelhő tör az égre
vér, ordítás, pónipatak dübögése
hangok vágnak az égbe ütnek ütnek
szüzek vergődnek idegen karokban
avas zsír szaga
és a reggel
felnyergelve a sztyeppe pónikat, eldübörögtek

Otrar meghódolt s követte a sorban

Sikhnak, Khojend, Bokhara és Szamarkand

füstfelhő tör az égre

fojtogatón támadt tornyára a várnak
a tűz, és ők belevesztek gyermekeikkel a tűzbe
és örökéig égtek a lángpokolban
s égnek most is
most is és örökéig a lángpokolban
és így vész el mind, ki nem osztja hitünket

ötmillió pusztult el e háborúban
és szüzek vergődtek idegen karokban
s mégse jutottak az égbe
Három évig pestis igázta a földet
és a halottak nagyrészt nem kerültek az égbe
a szükséges ceremónia híján

(mennyi tömegsír)

sárga e nép, mely a Balkán déli vidékén élt

szétfújja a szél a lovak tetemét is
szét a lovak tetemével a port is
Ádám sárga utódai a Bajkál déli vidékén
ezért vált ketté az a vétkes amőba
fekete párduc nyalja szelíden a lábad
ágyék görcse teremt bolyhos sátrakban
kint sírást rémségeket ágyék görcsét

és aztán?

Ó, Mimi, Mimi

megölt tudód
a szenvedés nemesít?

a szenvedés keresztre
két keresztre feszít

szemvillanás az élet

XIII

“Isten hatalmas,
ezért nem tudjuk meghatározni.
Isten hatalmas,
ezért nem ereszkedik le személyesen
az embernek nevezett atomokhoz.
Szellemünket és szeretetünket fejleszteni:
ez az egyetlen igazi vallás.
Reményünk:
utódaink boldogsága.
Hitünk:
az emberek tökéletesíthetősége.

Isten királlyal egyenlő,
a vallás az uralkodással.
A hittételek: törvénykönyv,
a papok rendőrök,
adószedők;
az emberek letérdepelnek
és himnuszt zengenek a templomokban,
ahogy a vadember
borul földre a trón előtt.

... a második században
a judeai keresztények,
akik hűségesen követték
a tizenkét apostol
hitét és tanításait,
arról értesültek, hogy
eretnekek.

Egy az Isten.
Haragszik az emberekre,
mert megteremtette őket.

Elküldte egyszülött fiát
Szíria eldugott zugába:
s hogy meggyilkolták a fiút,
haragja megenyhült.
Nem gyötör már örökké
minden általa teremtett lelket,
megkímél egyet
minden egymillióból.
Égi önkényúr!
Mennyország zsarnoka!

Hatalmas mindenekfelett,
megfékezi a lázadókat.

Könyörületes mindenekfelett,

megengedi, hogy kísértésbe essenek
az emberi lelkek.”

És így szólt:

az igazságért valóban harcoló ember,
ha legalább rövid időre
biztonságban akar maradni,
magánéletet
és ne államférfiúi életet éljen.

S így szólott még:

ha azt hiszitek,
hogy egyesek megölésével
valakit is megátoltok abban,
hogy helytelen életetekért korholjon titeket,
nem jól gondolkodtok.

XIV

Mi, emberek, űrösvények felderítői,
Nem találva kiútra, fénysugárként
Szeljük atomhajtásu hajónkkal a kozmosz
Végtelenét, s másik naprendszer a célunk.
Nincs számunkra sem éj, mi kövesse a nappalt,
Sem nap az éjre, az éjszaka kint örökéltű,
Míg idebent villanyfény színleli egyre
A vége-, a kezdetenincs nappalt. Naptárak,
Órák: mind elvesztették alapelvük.
Nem látjuk meg a célt mi, a rég halottak,
Ám fiaink majd új pályára vezérlik
Ezt a hajót, mely egész világ volt nekünk,
Kik naprendszerünk árvái lettünk.
Őrütség? Igen, az. De továbbüz kínja
A válasz nélküli kérdéseknek: a válasz
Vár valahol, s hajt minket nélkülözése
Az egyre falánkabb emberi sáskaseregnek,
Mely bolygót bolygó után kebelez be.
Üzünk és üznek, menekülve vadászunk.
Elsőként az eget fürkésztük, s immár
Látni: lakatlan az ég; üres és teli mégis.
Elmúlunk, s így élhet majd ivadékunk:
Nem látjuk meg a célt, a célnak élünk.

Tengerpart, hullámok halk susogása,
Mintha a messzi üzenne. Fehér-tapadósan
Szállt a homok lábamra, piciny lábamra.

Kis combomra a só kérget telepített.
Lépteim eltüntette a víz a nyomomban,
Nem volt részese más e szelíd magánynak.
Csönd burkolt köpenyébe a parti sekélyben,
S ott játszottam, játszótársa magamnak.
Odébb, a főveny mentén sziklák meredeztek,
Csillámlott a homok fehére a sápadt
Köd-horizontig, amott szürkéllt a tenger:
A vízen túl Kanadát tudtam, megmondták
Egyszer, hol van. Még azelőtt, vagy utána?
(A vízen túl Ithakára találsz.) Te lány nyár,
Minden gyermekkor nyara, bárányfelhők!
Voltak azért szégyenteli elpirulások:
Hogy hívják, kérdezte a boltban a nyájas
Skót a nyugalmas, ebéd utáni időben,
Angolul azt, ami itt van a lába között a
Nőnek? Jó, hogy a nagybátyám betoppant.
És az volt az a nyár, amikor cigarettát
Szívtam, először. A slukkra vajon ki beszélt rá?
És tengersusogás. A fiú, aki játszik
Parti sekélyben, játszótársa magának.

Kint csillag-lebegés. Átível az űrön
Nyílröpülésű hajónk, fénynél sebesebben,
S mégse halad látszatra velünk ez a porszem,
Melyen az emberi ész alkotta idő elenyészett.

XV

A városfal bedőlt! Ki futhat, fusson!
(Hová futhat még? – Bárhová, de fusson!)
Barlang az éj; halálos meglepődés,
tömeg tolong. Ordítás, lökdösődés.
Úr most a borzalom, s e rettenetben
eszét s reményét veszti minden ember:
a hangyabolyt tipró talpak lerontják,
s pánikban futnak szerteszét a hangyák!

A dőlt kapun már tengerként nyomulnak
a győztesek; dobogva döfnek, dúlnak.
Diadal! Vérpataktól részegülnek
a bajnokok, s veszettségig hevülnek:
az ellen fut – akarva-akaratlan
önhitt vérszomj kél bennük olthatatlan;
tovább! Ma éjjel mindent megtehettek,
ti farkasok, kegyetlenek-kegyeltek!

Asszonyok térdre öklendően omolnak,
névtelen törpék istent káromolnak,
anyák könnyeznek, gyermekek zokognak,
s már minden sarkon üldözők tolongnak.
Ki még templomba futna vég-imára
s reszkette mondaná, hebeg hiába.
Gyertyák remegnek, itt a végső óra;
nem számíthatnak már sorsfordulóra.

Ezek boroshordókat ütnek csapra,
s az alkalmon vedelve kapnak kapva;
a lángok vészjósló, vörös fényében
arcuk merevnek tűnik sárkérégében.
Bajtársak, rajta! nincs, mi visszatartson –
Tehettek bármit, senki nem parancsol!
Talán szeressük ellenségeinket? –
ha ők győznének, kímélnének minket?

Asszonyt üldöznek, hogy kedvük betöltsék,
terhes nők vesztik el méhük gyümölcsét,
kisgyermekét anyjától elrabolják,
karóba húzzák, majd máglyára dobják.
Nem ölnek gyorsan. Gyötrelmek repesztik
a tépett testeket, míg éltük vesztik.
Istentelenkednek templomi padban
(misén ülnek majd holnap ugyanabban).

Hajnallik végre, és a fény feltárja
a rommezőt – pokolnak méltó párja.
A fáradt győzők meglelték nyugalmuk,
reggelre kialusszák önbizalmuk.
Túlzás ez? Vagy magától értetődő?
Ha jól ismert, miért, hogy ismétlődő?
Leírásom nem rémít el magában?

Ezerszer történt így, ezer csatában.

Az útra gondolok, melyen Nagasakiból
nyúzott, hullószerű figurák kúsztak elő
felismerhetetlenül, azon perc után,
mely nem változtatott semmin, csak módosított.

Azokra gondolok, kik világnézetük
és valamiféle erkölcsük nevében
megismételnék azt a percet, mely megölte
annyi sorstársunk, annyi felebarátunk.

Az ember kisgyerek még,
és gyermekként csak azt látja,
mit nem zár el szemétől
a láthatár korlátja.

Az ember fiatal még,
és gyermekként csak azt érti,
mit önmaga tapasztal,
mi őt éri, őt sérti.

Az ember kisgyerek még,
szeszélyes és oktondi:
ha ezt megérti egyszer,
akkor kezd kamaszodni.

Haljunk meg hát, s kárhozzon el mindenki!

(Ijesztő szinte, hogy a gondolatnak
utat nem korszükségletnek mutatnak,
s már akkor szülnek problémák megoldást,
mikor nem is sürgős még a kihordás –
egyszóval az, hogy készen áll az eszköz,
bár nem hasznos még s nem jut el a közhöz,
mihelyt azonban rászorít a szükség,
előkerül, mint nem remélt örökség).

Ebben lehet még némi kis reménység?

SZAL BER JON ROS

a cél

a készség

XVI

mert te oly nagyon érényes vagy,
senkinek nem jut már se sör, se pogácsa?
timor mortis tuæ conturbat me

Kivonultak a papok pompás ceremóniával,
volt fanfár, tömjén, tollak, imádság, áldozat,
s az összegyűlt tömeg előtt elvégezték
az ünnepre, a szent napra
rendelt rítusokat.

A város piacterén betörték
egy eretnek fejét, mert nem hitte,
hogy a föld lapos.

A papok helyeseltek,
és jól tudták, hogy a föld mégis kerek.
Az ESZPERANTÓ egyszerű, gördülékeny stb:
rendkívüli örömben részesített, hogy ez is lefordításra került eszperántóra
A drága nyelvet is el lehet rútitani

A háború után visszatért Varsóba,
a családját nem látta többé,
vigasztalóképp lefordította a nemzeti eposzt

És meghalt, valószínűleg könyvesbolt kirakata előtt.

MEGTALÁLHATÓK ELSŐ SZARGON ELŐTT

*(Dalok, belőletek céltábla válhat –
a katolikusok is protestálnak!)*

A miniszter megkérdezte, mennyibe kerül a könyv.
Tíz guinea-be, mondták neki:
„Hát akkor ez a könyv nem okoz forradalmat”.

Minekutána pedig férfíúvá lettem, elhagytam a gyermekhez illő dolgokat –
csöppet sem igaz, ami a szerzőt illeti.
Kétezer évvel Krisztus után
(Szargon után négyezerrel)
tizenkét millió embert öltek meg
a légerek gázkamráiban

öreg volna a világ?
használ a tapasztalat?
... s egy másik orr egy egész más világban
ugyanattól a náthától szipákol.

A vérfertőzés különösen borzasztó – MIÉRT
Hullát gyaláznak. Tiltakozás – MIÉRT
A pénz lett döntőbíró – MIÉRT

MIÉRT

mennydörgő kacajukról ismerszenek meg az elkárhozottak.

Szellő dönti a búzát, forrón tűz le a nap,
árnyat adó erdő szunyókál hátrébb
egy dombot ölelve, kígyózó folyó mentén.

Csillag, jelképe reménynek,
zöld, akár a búza!

Nyugalmas világ, ahol az ember zajt nem ver
Ó, szép világ, melyet lerombol az ember,
a mindenség miazmája

a földet fertőző fekély
kórokozó a kozmosz szervezetében!

XVII

A pók vagyok s éppúgy a légy is én;
saját agyamban kergetem magam;
de súlyos tévedés folytán a lény,
mi én vagyok, szavakban rejtve van.

Csak szégyent hoztam rád és szenvedést
bocsáss meg.

Szeretlek és nem mondtam el szerelmem
bocsáss meg.

Álmodtál rólam, s nem váltottam valóra:
helyette itt ülök s e verset írom
egy ismeretlen mesteriséges nyelven
bocsáss meg.

Ó, bárcsak így lehetne majd halálom:
hajam fésülve haláldalom daloljam!
Táncoljunk mégis, egyre féktelenebbül:
a háború végéig akartam élni...
Röfögtem Kínában, barlang sötétjén
és nemsokára –

Egyiptom napja alatt sültem
ettem szartam és közösültem
jóvá téve az istenek hibáit
... és ami azelőtt esett meg
ismeretlenné lett utána...
otthagytam koponyám a sivár homokban.

Ebgondolat, s magam vagyok ebem;
nem szűkölöm rögtön saját sebem,
s téged perc-villanás holtan hagyott.
De nem tudod, s én nem tudom tudatni,
elmászik életem, s én én vagyok,
miként a por csak por tudhat maradni.

Mindennap markoltam szeneslapátom,
hogy nagy tüzem ne hagyjam kialudni,
de hogy mit fűtött voltaképp kazánom,
azt nem tudom, s nem is kívánom tudni.

tenger
renget
dagály
cikkely
ragály
pikkely
kezünk
szeret
szeretkezőnk

Nincs nap, mi nélküled nehéz ne lenne,
s ha éjjel rám az Orion lenéz,

s köszönt, láthatja, nem vagyok egész,
megszállottan vágyom kedves felemre!
„Ő az... valóban ő... az én szerelmem!” –
túl egyszerűn hatsz rám, e sejtrakásra,
ó, hol találhatok vigasztalásra?

Karodban kell, hold fényénél keresnem...

Az élet körhintája forog bolondul,
dolgozni, hogy együnk, s dolgunkért újra enni;
azt szolgálja egész bonyolult világunk,
hogy gyarapodjon a faj, s az egyéni létet.

XVIII

Nem hit csupán. Mutatják ezt a tények.
A nyelv a közösségre tartozik,
kik alkotják, mind társadalmi lények,
s a változó világgal változik.

Nem nőtt még föl korunk. De már akadnak,
akik a sürgetést érzik hamar,
s igényük testet ölt, mert formát adnak
értelmükkel neki. Tud, ki akar.

S míg lesz igény, útját az megtalálja
nyelvünkben (melynek „nem jövője lesz” –
azért, reméljük, hosszú élet várja).
Álom volt, buzdító. Előjeles.

Ő tudta, persze: „századévek múlva” –
ars longa... igen, ám az élet *brevis*;
s nem élet, csak álmotól gazdagodva
(ám röppenő szemvillanás egy év is).

Az álom: minden. És a jó merészség:
merész magányos szó csak álmokat.
Ezrekben sorvad semmivé a készség
az erkölcssterhes köznapok alatt.

Ő tudta. Persze. Hitt. S a hit varázsa
hegyet mozdított meg, s túlélte őt.
Csoda? Nem: tényezők találkozása,
korai „most” így szülhetett jövőt.

„... nem volt ugyanaz már utána”: árva,
különc úzótteknek ez nyújt vigaszt,
e végső, hetyke válasz a halálra
(récék zajgása távolból riaszt).

Csak ezt nem tudta Varsó elsötétült,
világháborús napjai alatt;
s késő megbánni már, mi rég elkészült,
hozzon az idő bármi kínokat.

A tényezők találkozását hüen
példázza a *Közmondásgyűjtemény*.
Vagy ahogy biztonsággal, sorsszerűen
megszületik tizenhat engedély.

S a *rigor vitæ* merevvé tehetné? –
addig nem, míg igénye társadalmi.
Mi embereket tesz elégedetté,
nem játék az, nem haszontalan holmi.

Ami családi körben született meg
és milliónyi ősi törzs között,
a táguló kínálat és kereslet
most összemossa határok fölött,

s egységes lesz a nyelv. Nem tűnhet már el
idiómánk, e hetvenéves árva
(akár elterjed Földünkön, akár nem),
míg ember embernek szavát kívánja.

Ijesztő szinte... ismeretek sora...
természeténél fogva jó az ember...
Alea iacta, nem szól már harsona,
az úton menni kell, nagy türelemmel.

XIX

Táncol Szíria lánya, haját szalagok koszorúzzák,
csábos csípeje ring, rázza a kasztanyetet,
füstös kocsmában, kitanult bájjal szaporazza a lépést,
míg könyökére kötött dobja ütemre pereg.
Mért lankasszon a nyár heve, mért tikkadj ki porában?
Jöjj, iszogass inkább, dőlj kerevetre velem.
Van poharam, meritóm, rózsám, fuvolám, citerám is,
vár hús nádfedelű, enyhet adó lugasom.
Mintha a Pán barlangja előtt csicseregne szelíden,
egyszerű énekeket pásztori síp füttyörész.
Van violám, akad itt sáfrányszínű szál a csokorba,
s élénk szín koszorúm – benne a rózsa virít –,
és liliom, mit a szúzi folyónál fűzfa kosárba
titkon szedve hozott szép Achelois elém.
Bőven akad sajtocska, fonott kaskákba' megérlelt,
őszi napon sárgult szilva kínálja magát,
gesztenye kész a sütésre, vidám almák pirosulnak,
itt van a tiszta Ceres, vár Amor és Bromius.
Lám: vérszín az eper, lágy fürtjeit adja a szőlő,
s kákafonat köziből csüng az uborka eléd.
Csósz felügyel lugasunkra kezében fűzfa kacorral,
mégsem rémületes, botja hiába mered.
Jöjj, Cybelé szolgálja, hiszen csacsikád alig él már,
Vestának becses ő, adj neki kis pihenőt.
Most a bokor sűrűjéből szól a kabóca danája,
most surranva siet hús csalitosba a gyík.
Hogyha eszed van, e kánikulát heverészve neveded,
fogj kristály poharat, s borral mosd le porát.
Hej, felüdülsz lugasunk vendégszerető hűvösében:
rózsafonattal övezd elnehezült fejedet,
s lopd meg a gyöngye leányt, csókot csenvén ajakáról.
Vesszen az erkölcs csósz, zordon erényt papoló!
Haszna mi lesz hűlő hamvadnak e szép koszorúból?
Hogy koszorús sírkő fedheti csontjaidat?
Bort ide és kockát! Ne legyen gondunk ma a holnap!
Hátba taszít a halál: "Éljetek, eljövök én!"

HOC FECIT VERGILIUS.

XX

Megvetés a boldogulásnak útja,
mert ki vetne ügyet reá, kit megvet?

(A rendszer a téma, a rendszer egésze.)

Meg kell őriznünk, riadóznak a boncok –
és könnyű mindig jobbakra találni.

Szorgalmas, derék polgára hazámnak –
(parókiám a világ) –

ilyen vagyok.

Joggal tartok igényt hát minden előnyre,
s minden termékkel megtölteni házam
(s házat bírni) jogom van

Slussz. Passz.

Hogy lehet, nem értem, a pénzt pazarolni.
Pénzt pazarolni? – Ilyen nincs, ez lehetetlen.
Én törvényt hoznék a spórolók ellen.

S közben megvetek, és ez a boldogulásom.

Pénz, ó, pénz, te kísértet –
panem et circenses, és a tribunus
megrendezi újra meg újra a szemfényvesztést.
Mért nem okultok a múltból?

A fejlődés nem előre halad
a fejlődés körhinta

Nem tanítanak ma alapfogalmakat sem.

Zen – hívőnek akart engem toborozni,
de nem sikerült meggyőzni, mi lesz a hasznom
(Johnnynak máris eszébe jutnak az indiánok:
„nem sikerült őket meggyőzni kereszténységünk
felsőbbrendűségéről”)

Nevetek.

Meztelen és mesterkéletlen az ének.

Enkidut istennő, Aruru formálta a sárból,
hogy képmása legyen Ninurta hadúrnak.
Tengermély szülötte Unizmag, s szűzlány
hozta világra magas tornyába' Batradzot.

Áll Sigmund fia fémköpenyében előttünk,
félnapos fia; ránk hajnallik a nappal;
szembogarából hősi jövője sugárzik,
farkas a játszótársa; örömmel örülünk.

Enkidu elállja Gis útját, kapu kőküszöbén elédobban.

Se előre, se hátralépni nem engedi, küzdeni hívja.

Nekitüzesedve öltre mennek, öklelőznek veszett kosokként.

Kiszakad az ajtóábla, megremeg a fal.

Gis és Enkidu nekitüzesedve öltre mennek, öklelőzve veszett kosokként,
birkóznak az utca porondján.

Kiszakad az ajtóábla, megreteg a fal.

(Almambet Kanisájának házában...)

Úz a szívem, s a kezem már hajlik a szóra,
s hajlik az éles, fényes kard a kezemben.

Egyszer Batradz így szólott magában:

„Ím van erőm, de erő kell nékem,

Hogy le ne győzhessen, ki erősebb.

Fel kell kerekednem, az égbe mennem,

Egyenest Kurdalagonhoz mennem,

Őt kérem majd, hogy megeddzen! –

Egyenest Kurdalagonhoz ment el,

Batradz az égi műhelybe ment fel.

„Égi kovács, ó, Kurdalagon!

Dobj a kohódba, eddz erősen”

„Azt ne akarjad, azt ne kívánjad;

Elégsz a tűzben, szánlak téged;

Sok gyönyörűséget szereztél.”

„Meg kell lennie, Kurdalagon!

Könnyel könnyörgök, kérve kérlek.

Eddzen erősen égi kemencéd!”

„Nem fog a tűz, nem olvad a testem!

Mért tréfálsz velem, Kurdalagon?

Jaj be unatkozom itt a kohóban,

Adj hárfát magam-mulatásra!”

„Már megedzettél! Jó lesz befejezni!

Végy ki, de gyorsan, vess tengerbe!”

Fogta fogóját az ég kovácsa,

Elkapta fogója az illatoslábút,

És a kék tengerbe bedobta.

Felbuborékolt sisteregve a tenger.

Elpárologott nyomban a tenger.

A tenger akkor fenékig kiszáradt.

Így edzette Batradz a testét,

Így lett kék acél a teste.

Csak jó mája maradt edzetlen:

Azt nem érte a víz, elillant.

Mikor Batradz elhagyta a tengert,

Vízzel lett teli újra a tenger.

Emlékszel, mikor ittuk a méhsört nagy vigalommal,

És padon ülve meséltük a régi csatákat,

Megszépítve a bajt, sörcsarnoki hősök:

Most láttuk meg, bátorság kibe' búvik.

(S ki ítélne tán Óriások s Törpék

– Dörgő irat s a nyafka kommentár – fölött,

Olvasván mindezt, ámul majd magán is,

Hogy nyúlnak s korcsosulnak tagjai.)

XXI

Nézzünk szembe a ténnyel: egy harmadik háború
évszázadunkban elkerülhetetlen.

Hogy elkerüljük, VALAMI ÚJRA volna szükség,
régi szofizmákat hallani, régi kliséket.

Kivégezték a királyt, tíz év eltelt, s a királyság
az ő fiára szállt, s kezdődött minden előről,
harminc év csatái után a régi határok
helyzete épp ugyanaz volt, mint annak előtte.

plus c'est la même chose

(minden intézményének KULCSA
megtalálható Első Szargon ELŐTT)

ELKERÜLHETETLEN, mert nem változott meg semmi.

Ki dugná, bolondon kívül (még a gyerek sem!)

százszor kezét ugyanabba a tűzbe?: –

X, Y és Z, mert ők még mindig hisznek

nemzeti nagyságban, felsőbbrendű uralomban.

Nem bolondok ők.

Csak épp hiányos tudásuk.

Port hoz a szél, a perzsa port. Az úton

nő guggol feketében, ölében gyermek,

kis szemén a legyek nyüzsögnek ezerszám.

Könnyen szerezni meg bármit

művészetet szerezni könnyen

ez a betegség.

Porzás, tiszta forróság, nap feszítése,

cipőt vesztettem el ott, de az életemet nem,

a benzin felgyulladt, de golyó nem robbant,

és a söröm barátaim kiitták.

Öregszem már, mert néha visszavágyom

a szárazságot, s Afrika-földszagot érzek.

Nincs bizonyítva, hogy üdvös a nagyra növekvés.

Egy szobrászt (mint mondtam már) –

Egy szobrászt roppant éljeneztek,

s tömjénezése nem volt renyhe:

szobrai „szinte lélegeztek”,

s „a természettel kelt versenyre”.

De a cenzúrára nemsokára

a művész igencsak ráfázott –

mert egyik férfi aktszobrára

természethű péniszt formázott.

HA létezik kulcs, akkor az: MIÉRT

vagy egyszerűen: ?

TÚL TERMÉSZETES

Nem számít, mekegte, mindenképp zseniális,

tán nem is ír soha még egy ilyen nagy művet,

tán pénz kell neki nőre, itálra:
úgyis időszerű most adnunk a zseniknek:
túl sokat adtunk már az erényes nyárspolgárnak.

Mint Marduk, ki az isteneket diadalra
vitte Tiamat istenasszony ellen
ő volt a Teremtő
és jelképe a Tengeri Nősténysárkány
vagy Kolumbusz, aki lerakta a Világ Tojását

Az Isteni Trón mellett a kerubhad (nincs tanulás
a vasárnapi iskolában) meglehetősen
erőtikusan fonódott össze.

Isten és a teremtmény közt a verseny
szentségtörés (esőt kereső, esdő imáról szólok)

Eső?

– itt megtudhatnád, mi is az, Nikolai!

A miniszter (konzervatív) dicsérte, milyen élesen látnak
a szakszervezet főemberei, e néptribunusok,
és a munkások nem figyeltek oda erre

(Egy porszem világot jelent, nem, William?)

A szakszervezeti vezetők NEM kommunisták
a szakszervezetiek NEM
a szakszerVEZETŐk

Mért foglalkozom én politikával? –

Nem foglalkozom én a politikával,

az emberi faj gyermekkorával foglalkozom.

Olvasóm, a telet felemészti az ősz, s falevéllék
tapadnak az utca vizébe, kanálisokba.

Az éj korán jön, dolga az esteledésig

ott fogja a munkást, és hiába köszönne a Napnak...

Részeg matróz éneke; dallama nincsen:

Szeretőt...

keres magának...

s közben busz suhan át szisszenve az éjen.

... ő, ti szegény becsapottak!

Szakszerfélrevezet!

Ne legyenek néked idegen isteneid Én előttem
elveszejt titeket végül a gyermeki gög.

Újabb háborúról beszélnek máris az ifjak,
még alig is száradt meg a vér kezünkön:
egy Isten korára ma isteneké jön,
Bombától savasodnak esők

használ a tapasztalás? –

nevetnivaló vagy a porszemeden, kozmosz zugában,
ahogy nyüzsögsz, világegyetemnek kórokozója...

nem látjuk meg már mi a felnövekvést:
évmillió kell még.

*Mert: a bölcsességnek sokaságában
sok búsulás van,
és valaki öregbíti a tudományt,
öregbíti a gyötrelmet.
És az embernek nagyobb méltósága nincs az oktalan állatoknál.
Sőt ha azt mondja is a bölcs ember, hogy tudja,
nem mehet végére.
Valamit hatalmadban van cselekedni
erőd szerint, azt cselekedjed;
mert semmi cselekedet, okoskodás,
tudomány és bölcsesség nincs
a Seolban, a hová menendő vagy.*

**JOB B A BÖLCSESSÉG A HADAKOZÓ SZERSZÁMOKNÁL;
ÉS EGY BŰNÖS SOK JÓT VESZT EL.**

XXII

le jour de gloire est arrivé
– *pas encore, mes amis, pas encore*
És gesztenyék alatt elüldögélnék.
A fal fehér káprázatot világlik,
fehér a por, mit talpaim tapodnak,
ostor suhintja végig póre hátam,
és mandulák alatt elüldögélnék,
szürcsölve sörbetet szelíd zenére.
Egy dallam jó a számra munka közben,
hol mélabús, hol féktelen szökésű,
s kíséri társaim rekedt danája,
s mimózafák alatt elüldögélnék,
rabszolganők szép emlejét tapintva.
Én éjszakáim vasbilincsben alszom,
s azúr terasz csempéin andalognék.
Én önt bányászom éjsötét furatból,
és pávákat nevelnék parkjaimban.
Én nappal öröködöm királyi strázsán,
és kocsmáról kocsmára járok éjjel.
És bőröm színe ében, míg tinéktek
fehér. De vérünk éppen úgy vöröslik,
s egyforma életünk is: fölparázslík
egy percre, s már kioltja lágy fuvallat.
Hogy is lehet sűgását kedvesednek
platóni bölcselettel összevetni? –
s mégis, ka kedvesed susog füledbe,
figyelsz; a könyvet álmosan bezárod.
Most egymagadban élsz. És bánatos vagy.
Szeretsz. És végre boldogságot érzel:
de boldogságért búval kell fizetni.
Meghalni, ó, meghalni *eb-magányban*.
Anyánk a boldogságot elsiratja.
de haldoklón haláldalunk dalolni:

A hajnal aznap pirkadott utószor,
korán kelőket lenge szél üdített,
utolsóként végigsimítva rajtuk
a vég előtt. Kifésülték hajukból
az éjszakát, megnézték tiszta arcuk
a mozdulatlan tükröző vizekben,
s még visszhangot se vert a könnyü légben,
de hallották a perzsák azt a gyászdalt.
Hitték, hiába életük nem adják:
lehet nem vágyni ily nemes halálra?
Jobb volna mégis méltóképpen élni.

Mint üldögélni, még ha tölgy alatt is.

A szép nem léteznék a csúnya nélkül

A szépnem léteznék a csúnya nélkül?
(szójáték nélkül nyelv csak torz születhet).
Jaj, olvasóm, a szívem oly nehéz lett:
középutam miért érzem merésznek?
Igazságok, flamingók, égi főnix,
cserfes patak zenéje, arany, ónix,
lantpengetés a tágas csarnokokban,
éjmélyi csend égbolt-ékszerdobozban,
és borral telt kupák
és jóbarát
és disznók horkanása bűzös ólban.
És tudd a boltok talmi csillogását,
s figyeld, mily egyformák e szürke házak,
a szél átfújja őket, fagy szorongat.

XXIII

CSÍRA
BÚZA
LISZT CSÍRA
KENYÉR BÚZA
ÜRÜLÉK LISZT CSÍRA
TRÁGYA KENYÉR BÚZA
CSÍRA ÜRÜLÉK LISZT CSÍRA
BÚZA TRÁGYA KENYÉRBÚZA
LISZT CSÍRA ÜRÜLÉK LISZT CSÍRA
KENYÉR BÚZA TRÁGYA KENYÉR BÚZA
LISZT CSÍRA ÜRÜLÉK LISZT
BÚZA TRÁGYA KENYÉR
LISZT CSÍRA ÜRÜLÉK
BÚZA TRÁGYA
CSÍRA

XXIV

A fénysebességnél tovább nem látunk.
Ilyen szegényes szűkös szemhatárunk!

Merkur, Nap közelében
tiszta tűzében
a Nap mellett megbúvik
félénken kibújik
ki, vissza, vissza, ki
halvány reménytelen

pópákat kötelezni vitára a hitről
ó, anarchia, anarchia!

Vénusz felhőkötényű
reggeli csillag
húgocska-bolygó
mért fordulsz halottan
a Nap felé
örökre jeges
feleddel

„Mint fán levél, könyvekben úgy a szó
hol legsűrűbben legszebben tenyésznek,
ritkán takarnak értelem-gyümölcsöt”

Ó, Föld, beteg planéta!

Láttam a holdat, tántorogva ugrált,
úgy leitta magát ez a tréfacsináló!

Marcangolt Mars
(ez mit jelenthet?)
a légkör ritkasága
mint aggastyán agyának
végső megfáradása;
vérszínű fénykorongja
lustán hunyorgat,
pedig a Nap reá
csak híg fényt csorgat
végét járja tán
a háború-isten?

És távolabban, távolabban
hihetetlen magányosság

Jupiter
naptized,
Szaturnusz gyűrű-övben

és távolabban, távolabban

Neptunusz és Uránusz

És nyolc volt azelőtt, de meglett
később a kilencedik,
és itt a vége. Vagy pedig... ?

és távolabban, távolabban,
tejutakban, csillagokban
Isten hol van?

Nincs itt.

XXV

Az -ológus jól tudja saját -ológiáját,
s nem érti tőle jobban az élet többi táját
vagy Istent, mint ahogy mi: ki megoldást mutat,
hazug. Nincs véglegesség, agyunk folyton kutat.
Türelmetlenkedünk, és mégsem lázadunk,
nyájként futunk, mikor kutyát küld pásztorunk.
(A maga részéről a kutya is csak ember.)
A jövő emberét csak mintázzuk a jelenben...
Teremtés Koronái, imént még vízlakók
(hallgatag halpapák s hány elrontott utód):
holnap vagy azután megjön talán eszünk,
ha, kedves unokák, őszintébbek leszünk...
S majd mérünk addig is szerény mércénk szerint;
a világra szemünk kisablakként tekint,
lát... valamit, de az csak egy beállítás;
nem sejtjük, ugyanazt hogy látja bárki más.
Hátunkon rejtőszín, de tűzpiros hasunk:
ha szaporodni kell, óvatlanok vagyunk,
hátunk görbítve járjuk a nő előtt a táncot;
végül már fontosabb, hogy folytassuk a láncot,
mint saját életünk (a bíbic fészke mellett
csipog, s hogy mentse fészekalját, sántítást tettet,
ha veszedelmes állat közelít; míg a róka
a falka elé fekszik kihívóan a hóba,
ha kölykei remegve várják odúja mélyén.
Fennmarad az egyén utóda léte révén.)
Élünk, hogy éltet adjunk, de gyötörjük magunk,
hisz érezzük, hogy ennél mégiscsak több vagyunk;
a lét unalma kezd csontjainkig hatolni –
megoldás nincs, próbáljuk magunkat kárpótolni
dogmákkal, babonákkal, azzal, hogy kint adunk át,
s mint szolgák isteníjtük vagy KRISZTUST vagy a MUNKÁT,
és így tovább; szokásban el nem térnénk a rajtól,
És félünk egymagunk, félünk a gúnykacajtól.

Késői sarjaim! – emléktek sem leszek;
mégis szájalmat kelt bennem végzetetek;
bocsástatok meg nekem a létért, melyet adtam –
vakon nemzettelek egy űzött pillanatban,
a cél ösztöne hajtott az életszál-szövéstre;
s megkérditek majd egyszer ti is: tettem mivégre?

(Ó, kedves, íme
szegényes végrendeletem;
és benne minden
kínom, reményem és hitem:
hiszek az ember
jóakarátában, hiszem,
hogy elmúlik majd
kegyetlenség és küzdelem,

hogy eljön egyszer
a ráció uralma;
de sok könny hullik,
mielőtt kivirulna:)

Pull down thy vanity; ó, bölcs beszéd ez!
De szó nem vált meg minket; ha merészebb
szó szabaddá tehetne, nem kötözne
félelem, félreértés; bánat örve
nem fojtogatna. Ám hálót feszítve
a *logosz* tart minket körülkerítve
anyagi kényszerrel (megélhetéssel),
szorongással, dühvel, utódnemzéssel: –
dialektika, dialektika! –
árként borít el a szemantika.
Nincs nap, mi nélküled nehéz ne lenne,
Les Sylphides szól a lemezjátszón...
(Nagy zenék, ó, nagy zenék!)
Két kereszt
átkom rád, puritán ő
meghalt a múlt, éljen a pillanat!
A jelen nem a vég,
hanem ígéret, kezdet;
az ember állat még,
bár agya többre termett;
mi konkrét, álom az,
a való efemer;
az igazság igaz,
bár formája ezer:
IGAZ és GAZ –
csak téves olvasat?
ISTEN s NINCSEN –
félrehallott szavak?
Ha méltó életünk,
majd béke száll a földre;
örök kérdőjelünk
marad reményünk zöldje.
Ne higgy bizonyíték nélkül. Jöjjön a ráció:
de elsöpör minket egy új generáció
ellensúlyok csatája
agyunk parányi
az egyszerűt mondjuk ki egyszerűen:
Koponyavigyor szikkadt tengerfenéken
(a célnek élve élünk
a cél feléli lényünk)